

Zkoušky zakončující středoškolské vzdělávání – Irsko

Úvod

Tato seminární práce pojednává o zkouškách zakončujících vyšší sekundární vzdělávání (odpovídající mezinárodní úrovni ISCED 3), tj. ekvivalentu českých maturit, v Irsku. Abych mohla srozumitelně popsat, jak tyto zkoušky v Irsku probíhají a jaké druhy zde existují, nejprve popíšu, jak funguje irský vzdělávací systém.

Irský vzdělávací systém

Vzhledem k tomu, že naprostá většina obyvatel Irska se hlásí ke katolické církvi, většina základních škol jsou zřizovány církví. Přesto jsou ale, opět z většiny, dotovány státem. U dalšího stupně už je nabídka širší, existují školy opět katolické, protestantské, ale také školy nezřizovány církví, nicméně radou správců, případně i jednotlivcem. Některé školy jsou soukromé a tím pádem i placené, ve všech stupních vzdělávání ale vždy existuje možnost si zvolit školu dotovanou státem.

Předškolní docházka je dobrovolná, navštěvuje ji ale zhruba 40% dětí od 4 let a téměř všechny pětileté. Povinná školní docházka potom začíná v 6 letech nástupem na první stupeň (tzv. primary school), který trvá šest let. Následně už studenti nastupují v podstatě na střední školu (post-primary school), která se ale dělí na dvě části. První část trvá tři roky a je zakončena první závěrečnou zkouškou – Junior leaving certificate. Touto zkouškou (případně v 16 letech) také končí povinná školní docházka. Dále následuje druhá část, která může trvat dva nebo tři roky, jelikož první rok je volitelný tzv. přechodný (transition year). V tomto roce studenti nejsou zkoušeni a hodnoceni, slouží především pro získání různých praktických zkušeností pro budoucí zaměstnání.

Na konci tohoto dvouletého nebo tříletého programu studenti skládají některý z níže popsaných typů zkoušek podle toho, jaký typ vzdělávacího programu absolvovali. [1][2][5]

Typy závěrečných zkoušek

Studenti v Irsku mají možnost si zvolit některý ze tří typů středoškolských vzdělávacích programů, na základě čehož poté skládají některou ze závěrečných zkoušek. Jednotlivé typy se mezi sebou liší zaměřením, tj. studenti se rozhodují podle toho, kam chtějí nadále mířit. Závěrečné zkoušky totiž neslouží pouze k úspěšnému absolvování středoškolského studia, ale také jako podklady pro přijetí na vysoké školy.

1. The Established Leaving Certificate

The Established Leaving Certificate je nejčastějším typem závěrečné zkoušky, který skládá zhruba 80% studentů. Studenti po složení této zkoušky mohou mířit na různé univerzity a vysoké školy. Minimum předmětů, které si studenti pro studium a zkoušku volí, je šest, nicméně většina ji skládá ze sedmi předmětů. Povinnými předměty pro všechny studenty jsou **angličtina, irština a matematika**. Je však možné požádat o výjimku a zkoušku z irštiny neabsolvovat. Další předměty si studenti mohou vybrat ze zhruba třiceti možností (včetně mnoha evropských jazyků, i češtiny), samozřejmě vzhledem k nabídce konkrétní školy. [7]

2. Leaving Certificate Vocational Programme

Druhou možností středoškolského studia a příslušné zkoušky je tzv. vocational programme, neboli program zaměřený více na profesi, budoucí zaměstnání. Tento program byl poprvé zaveden v roce 1994 z důvodu měnícího se pracovního trhu. Studenti se v průběhu studia rozvíjí více v moderních oblastech, jako je sociální komunikace, kritické myšlení, týmová práce, flexibilita, samostatnost, ale

také například v technických předmětech. Studenti v rámci tohoto programu nicméně také studují předměty stejné, jako při klasickém Established Leaving Certificate, minimální počet, kolik jich musí splnit, je však nižší, pouze pět (opět až na výjimky včetně povinné irštiny). Z těchto pěti si dva předměty musí vybrat ze skupiny více pracovně/technicky zaměřených předmětů, např. jde o fyziku, chemii, konstrukce nebo ekonomii. Zároveň během studia navštěvují alespoň 2 speciální předměty zaměřené na trh práce, podnikání apod., tzv. link modules. Tradičně si ovšem studenti plní opět sedm předmětů, stejně jako u klasického Established Leaving Certificate, a pouze mají navíc záznam o výsledcích z link modules, tento program lze tedy chápat jako mírně rozšiřující oproti klasickému. Tyto výsledky jim mohou pomoci k přijetí na některé univerzity a technické vysoké školy. [8]

3. Leaving Certificate Applied

Třetím a posledním typem Leaving certificate je Leaving Certificate Applied. Tento program byl vytvořen pro studenty, kterým nevyhovuje ani jeden z výše zmíněných programů. Je zaměřen na rozvoj jedince vzhledem k jeho talentům, pomáhá studentům rozvíjet sebevědomí, sebepoznání, učí studenty aplikovat jejich dovednosti a získané zkušenosti v životě a v práci. Nabízí přehled napříč různými obory. Předměty v tomto programu jsou rozvrženy do čtyř půlročních bloků. Studenti jsou hodnoceni jak průběžně, tak i na závěr. Předměty, které tento program nabízí, odpovídají třem kategoriím: Profesionální příprava, všeobecný přehled (sociální vědy), profesní vzdělávání. Po absolvování programu Leaving Certificate Applied studenti nemají možnost přímo pokračovat ve studiu na vysokých školách, mohou však pokračovat v navazujících kurzech (nástavbě), tzv. Post-Leaving Certificate courses, po jejichž absolvování už tato možnost také existuje. Mnoho studentů však přímo po absolvování míří do zaměstnání. [3][4]

Forma zkoušek

Příprava, průběh a obsah zkoušek je zajišťován Státní zkušební komisí (State examination commission), která funguje pod irským ministerstvem školství.

Co se týče formy zkoušek, zaměřím na předměty v rámci klasického Leaving certificate programu. Podobně jako je tomu u české maturity (alespoň té státní společné), se zkoušky skládají z několika částí; psaní, poslechu (jazykové předměty), a ústní části. Na rozdíl od nás se nicméně v Irsku jako první koná ústní zkouška, zpravidla několik měsíců před psanou částí. U některých předmětů bývá součástí esej, u technických předmětů bývají studenti částečně hodnoceni už v průběhu roku na základě různých praktických projektů. Jak bylo již zmíněno, povinné předměty pro všechny studenty (ačkoli je možné žádat o výjimku) jsou angličtina, matematika a irština. Mezi další nejvíce volené předměty (v roce 2019) patří biologie, zeměpis nebo jazyky, a to nejčastěji francouzština, španělština nebo němčina. Systém hodnocení se od našeho poměrně výrazně liší. Každý předmět je zkoušen v několika různých úrovních, které si student zvolí podle svého uvážení. U matematiky a irštiny existují tři různé úrovně: Základní (foundation level), střední (ordinary level) a vyšší (higher level). U ostatních předmětů existují pouze dvě možnosti, a to střední a vyšší. Podle toho, jakou úroveň zkoušky si student zvolil, a zároveň podle výsledku, je potom ohodnocen známkou, buď H1-H8 pro vyšší úroveň, O1-O8 pro střední a F1-F8 pro tu základní. Na základě získané známky jsou jim posléze uděleny body, které slouží pro přijetí na vysokou školu.

Počet udělených bodů se odvíjí nejen od známky, ale také od úrovně zkoušky, kterou student skládá. Pokud například student skládá zkoušku na nejvyšší úrovni, získá body i v případě, že uspěje pouze na 30%, a to stejný počet, jako na střední úrovni za 70-79%. Podrobný přehled bodů je uveden v tabulce 1. Kromě těchto bodů mají ještě studenti možnost získat body navíc, a to 25 bodů za známku H6 a vyšší z vyšší úrovně zkoušky z matematiky. Toto bonusové ohodnocení bylo zavedeno jako motivace pro studenty ke skládání vyšší matematiky a skutečně si vyšší matematiku od té doby zapisuje více studentů, zároveň jí ale více studentů neprojde. [6][7]

Skóre	Známka	Body		
		Vyšší úroveň	Střední úroveň	Nižší úroveň
90-100%	H1-O1-F1	100	56	20
80-89%	H2-O2-F2	88	46	12
70-79%	H3-O3-F3	77	37	0
60-69%	H4-O4-F4	66	28	0
50-59%	H5-O5-F5	56	20	0
40-49%	H6-O6-F6	46	12	0
30-39%	H7-O7-F7	37	0	0
00-29%	H8-O8-F8	0	0	0

Tabulka 1: Tabulka bodového ohodnocení zkoušek

Závěrečné zkoušky jako vstup na vysoké školy

Jak jsem již zmínila, závěrečné zkoušky v Irsku slouží zároveň jako podklady pro přijetí studentů na vysoké školy. Přijímací proces má na starosti centrální přijímací kancelář (CAO – Central Applications Office). Uchazeči musí předložit výsledky z angličtiny a matematiky, některé univerzity vyžadují také irštinu a další cizí jazyk, dále poté mohou požadovat konkrétní předměty podle zaměření dané školy. Například pro studium veterinárního lékařství je nutné mít splněnou zkoušku z chemie. Vzhledem k tomu, že někteří studenti skládají zkoušku dobrovolně z více předmětů, počítá se jim posléze pouze šest nejlepších. Po splnění konkrétních kritérií jsou studenti přijímáni právě na základě dosaženého počtu bodů.

Kromě irských vysokých škol mají studenti se získaným Leaving certificate možnost se hlásit také na vysoké školy ve Velké Británii, případě i v jiných evropských či světových zemí. [10]

Statistiky a závěr

Jak bylo již zmíněno výše, výrazná většina studentů skládá klasický Established Leaving Certificate, každý rok zhruba 80%, což odpovídá zhruba 57000 studentů (v roce 2014). Z tohoto počtu skládalo v daném roce zhruba 15000 studentů Leaving Certificate Vocational Programme. Leaving Certificate Applied poté dokončovalo pouze 3000 studentů.

Maximum bodů, které lze z Leaving Certificate získat, je 625 (šestkrát známka H1 a 25 bodů za vyšší matematiku), tohoto skóre každý rok dosahuje okolo 150 studentů.

Na závěr nutno podotknout, že Irsko dlouhodobě figuruje mezi předními zeměmi v mezinárodních průzkumech srovnávajících úroveň žáků, také co se týče podílu populace s vysokoškolským vzděláním, je Irsko s 37% mezi nejlepšími na světě.

Co se týče srovnání irských a českých závěrečných zkoušek (maturit), v mnoha ohledech jsou si podobné – mají jistou společnou část a jistou školní část, jsou skládány z několika jednotlivých předmětů (v Irsku více, než u nás), atd. Celkově jsem ale nabyla dojmu, že náš vzdělávací systém se od počátku liší výraznějším diferenciací – ať už jde o víceletá gymnázia, nebo různé odborné střední školy. Toto mi na českém vzdělávacím systému vyhovuje, ačkoliv je samozřejmě důležité obory i propojovat, což nicméně ale je poměrně velký trend dnešních dní. [6][9]

Zdroje

- [1] https://www.citizensinformation.ie/en/education/the_irish_education_system/overview_of_the_irish_education_system.html
- [2] <https://www.education.ie/en/The-Education-System/Post-Primary/>
- [3] https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/ireland_en
- [4] https://www.citizensinformation.ie/en/education/state_examinations/leaving_certificate_applied.html#le487c
- [5] https://en.wikipedia.org/wiki/Republic_of_Ireland#Education
- [6] <https://www.irishexaminer.com/news/arid-20279335.html>
- [7] [https://en.wikipedia.org/wiki/Leaving_Certificate_\(Ireland\)#Exam_format](https://en.wikipedia.org/wiki/Leaving_Certificate_(Ireland)#Exam_format)
- [8] https://en.wikipedia.org/wiki/Leaving_Certificate_Vocational_Programme
- [9] <https://www.thejournal.ie/leaving-cert-results-8-4762762-Aug2019/>
- [10] [https://en.wikipedia.org/wiki/Leaving_Certificate_\(Ireland\)#Matriculation_to_university_using_the_Leaving_Certificate](https://en.wikipedia.org/wiki/Leaving_Certificate_(Ireland)#Matriculation_to_university_using_the_Leaving_Certificate)